Filminstitutets skolbiorapport 2020

Kontakt: Svenska Filminstitutet, Box 27126, 102 52 Stockholm
Telefon: 08 665 11 00 | info@filminstitutet.se | www.filminstitutet.se
Omslag: © Svenska Filminstitutet

Innehåll

Inledning 4
Om undersökningen 5
Skolbioverksamheten i Sverige 5
Coronapandemin 6
Kommuner som inte erbjuder skolbio 9
Intresse att starta upp skolbio 10
Filmpedagogisk verksamhet 11
Finansiering 12
Filmutbudet 13
Bilagor 16

Inledning

Filminstitutets skolbiorapport 2020 är en sammanställning av kommunernas svar i Filminstitutets skolbioenkät 2020. Syftet med enkäten är att årligen kartlägga hur stor andel av Sveriges kommuner som erbjuder skolbio till elever i grundskolan och på gymnasiet. Rapporten innehåller också information om vilka filmer som visats som skolbio under 2020 och om kommunernas övriga filmpedagogiska arbete. Eftersom förra året präglades av coronapandemin innehöll enkäten denna gång även frågor specifikt kring hur pandemin påverkat skolbioverksamheten.

Enkätsvaren visar att verksamheten i hög grad påverkats av pandemin. Skolbio har minskat, den har ställts in och skjutits fram. Den verksamhet som genomförts har varit med färre klasser per visning, men också med fler visningar per film. Att svarsfrekvensen var lägre än förra året förklaras troligtvis av att kommunerna redan tidigare visat sig vara mer benägna att besvara enkäten om de haft skolbio än om de inte haft.

Precis som annan verksamhet flyttade även skolbio till datorskärmarna. Filmer visades i klassrum och på elevdatorer i stället för på bio. Film har naturligtvis visats i skolan utöver skolbio även tidigare, men kanske inte med samma pedagogiska inramning, som till exempel Filminstitutets lärarhandledningar. Filminstitutet har i undersökningen frågat hur dessa erfarenheter kommer att påverka skolbio i framtiden.

De allra flesta kommunerna uppger att de avser att återuppta skolbio som tidigare när det är möjligt. Kanske blir det en hybrid av visningsformer. Att tillsammans uppleva en film under de bästa tekniska förutsättningar på en biograf har sin överlägsna kvalitet som konstupplevelse, samtidigt som klassrums- eller enskilda visningar har sina fördelar, framförallt lättillgängligheten och möjligheten att analysera filmen genom att pausa filmen, prata om sekvenser och se om vissa scener.

Filminstitutet lanserade under vårterminen 2020 ett initiativ för att underlätta för lärarna att använda film i distansundervisningen på gymnasiet. Filmen *And Then We Danced* kunde kostnadsfritt streamas av eleverna och både en lärarhandledning och ett elevmaterial togs fram. Erbjudandet blev en succé och totalt fick 165 klasser se filmen. I den utvärdering som lärarna fick svara på framkom en osäkerhet kring hur man får tag i olika filmer och hur man visar dessa lagligt i skolan. Lärarna känner sig också själva osäkra att undervisa utifrån filmmediet, men fann att det var ett utmärkt sätt att fånga elevernas intresse och få till bra diskussioner.

Det är angeläget att all filmvisning i skolan, inte bara skolbio, sker medvetet utifrån kvalitet och pedagogisk tanke. För det behöver skolpersonal stöd och fortbildning. Filminstitutet har i uppdrag att verka för att barn och unga ska ha goda kunskaper om film och rörlig bild. Filminstitutet fördelar ekonomiskt stöd till skolbio och annan filmpedagogisk verksamhet och samarbetar med de regionala filmverksamheterna för att stödja kommunerna genom kompetensutveckling och pedagogiska material. Läs mer på www.filminstitutet.se/filmpedagogik

Om undersökningen

Resultaten i den här rapporten är en sammanställning av en webbenkät som skickades ut till en representant för var och en av Sveriges kommuner. Det vanligaste är att respondenten är en person med samordningsansvar för skolbio eller kultur i skolan, som arbetar inom kultur- eller utbildningsförvaltningen. Respondenterna som svarat på enkäten är identifierade med hjälp av de 19 regionala filmverksamheterna som stöder kommunernas filmpedagogiska arbete.

Enkäten utfördes av marknadsundersökningsföretaget Norstat och insamlingen hölls öppen mellan 1 februari och 10 mars 2021. Det första utskicket följdes upp av tre påminnelser för att minimera bortfallet.

Datainsamlingen resulterade i svar från 159 kommuner vilket ger en svarsfrekvens på 55 procent, vilket är lägre än förra årets 69 procent, då 201 kommuner besvarade enkäten.

Skolbioverksamheten i Sverige

Definitionen av skolbio i enkäten är att film visas på biograf under skolbio i kommunal regi eller på uppdrag av kommunen. Det innebär att undersökningen inte omfattar enskilda visningsarrangörers, som till exempel filmfestivalers, erbjudanden till skolor. Undersökningen syftar i första hand till att ge en bild av hur landets kommuner förhåller sig till film på biograf som del av elevernas kulturutbud och i vilken mån barn och unga har en likvärdig tillgång till kulturformen.

Av de kommuner som svarat på enkäten anger 38 procent att de har arrangerat skolbio i kommunal regi under 2020. Förra årets skolbioenkät visade att 60 procent av kommunerna hade skolbio 2019. Minskningen 2020 kan till stor del förklaras av coronapandemin.

Figur 1: Andel kommuner som anger att de arrangerat skolbio i kommunal regi 2020 och 2019

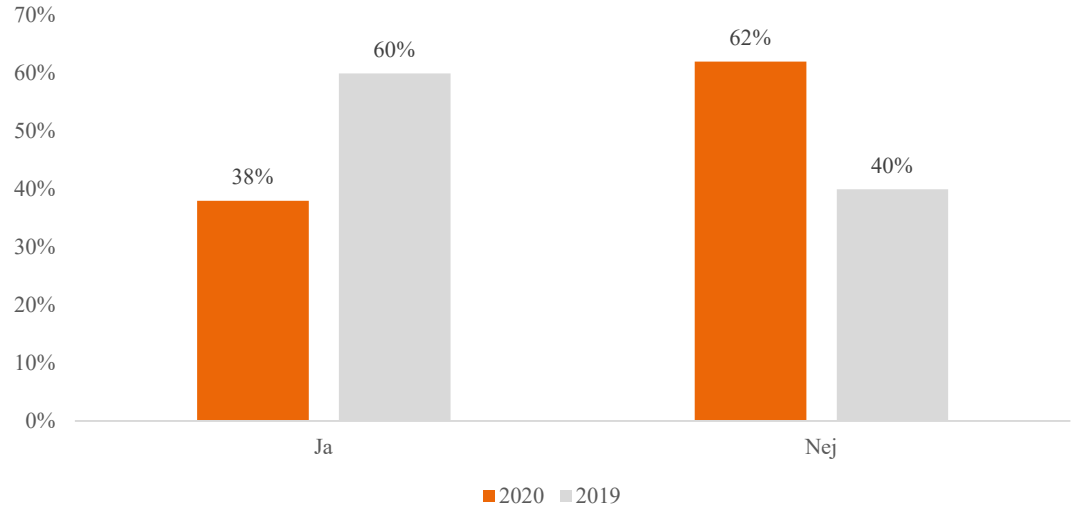

Källa: Filminstitutets skolbioenkät 2020 och Skolbiorapporten 2019. Svar från 159 kommuner (varav tre svar ”*Vet ej”* har exkluderats).

Coronapandemin

Coronapandemin hade en stor påverkan på skolbioverksamheten under 2020. 74 procent av de tillfrågade uppgav att verksamheten påverkades av pandemin.

Figur 2: Påverkades skolbioverksamheten 2020 av pandemin?

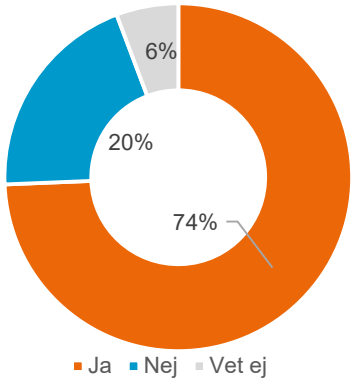

Källa: Filminstitutets skolbioenkät 2020. Svar från 156 kommuner.

Den vanligaste påverkan som pandemin hade på skolbioverksamheten var att verksamheten ställdes in.

Figur 3: På vilket eller vilka sätt påverkades skolbioverksamheten 2020 av pandemin?

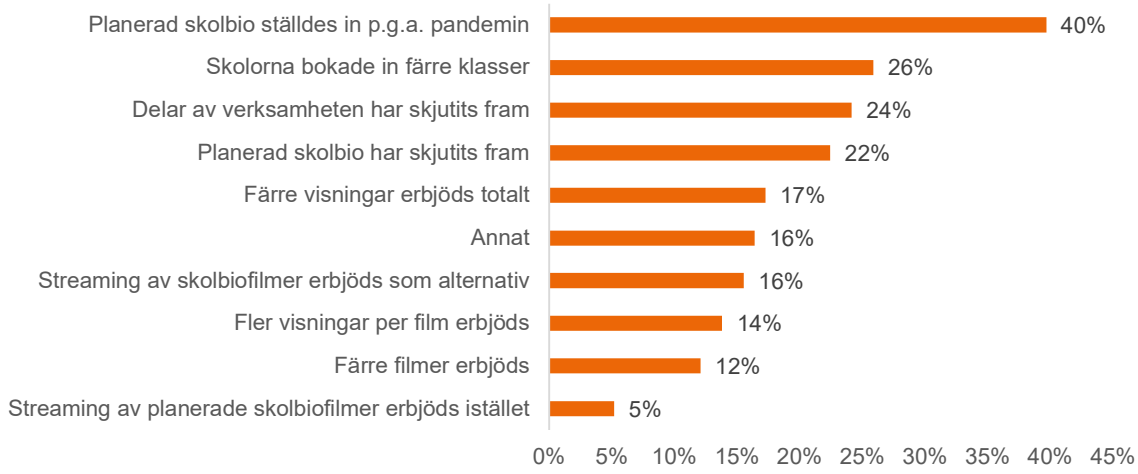

Källa: Filminstitutets skolbioenkät 2020. Svar från de 116 kommuner som påverkats av pandemin.

Enkätsvaren visar en optimism om återgång till det normala efter pandemin. 90 procent svarar att verksamheten troligen fortsätter som tidigare. 10 procent tror att skolbioverksamheten kommer att fortsätta, men i en modifierad form. Ingen svarade ”Nej, troligen inte”, vilket bådar gott för skolbio efter pandemin.

Figur 4: Kommer ni att återuppta skolbioverksamhet i framtiden?

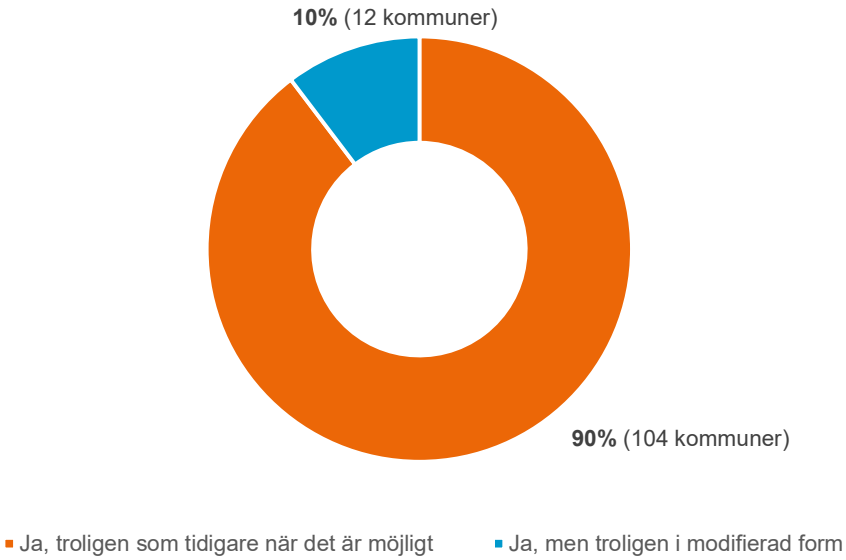

Källa: Filminstitutets skolbioenkät 2020. Svar från de 116 kommuner som svarat att de påverkats av pandemin.

Tabellen nedan visar hur många kommuner som ingår i varje region, hur många kommuner i regionen som svarade på enkäten och hur många av de svarande kommunerna som arrangerade skolbio.

Tabell 1: Svarsfrekvens och antal kommuner per region som anordnade skolbio 2020

Region	Antal kommuner per region	Antal svar per region	Antal som arrangerade skolbio 2020
Blekinge	5	3	1
Dalarna	15	9	2
Gotland	1	1	1
Gävleborg	10	8	4
Halland	6	3	1
Jämtland Härjedalen	8	4	0
Jönköping	13	4	1
Kalmar	12	9	3
Kronoberg	8	3	0
Norrbotten	14	6	2

Skåne	**33**	**14**	**7**
Stockholm	**26**	**15**	**7**
Sörmland	**9**	**4**	**2**
Uppsala	**8**	**7**	**2**
Värmland	**16**	**11**	**6**
Västerbotten	**15**	**7**	**2**
Västernorrland	**7**	**5**	**3**
Västmanland	**10**	**8**	**3**
Västra Götaland	**49**	**29**	**9**
Örebro	**12**	**5**	**1**
Östergötland	**13**	**4**	**2**

Källa: Filminstitutets skolbioenkät 2020. Svar från samtliga 159 kommuner som deltagit i enkäten.

För att alla elever kontinuerligt och jämlikt ska få möjlighet att tillsammans se film på bio i ett pedagogiskt sammanhang har Filminstitutet identifierat ett antal kriterier för skolbio att sträva efter. I enkäten ställs frågor kring vilka kriterier som stämmer in på kommunernas skolbioverksamhet. 90 procent av kommunerna anger att filmerna som visas på skolbio är utvalda utifrån kvalitet och tematik. 80 procent anger att skolbio är en basverksamhet som är tänkt att ske återkommande varje år. 81 procent anger att skolbio erbjuds på ett likvärdigt sätt till alla skolor.

Figur 5: Andel kommuner som anger att ett visst kriterium stämmer in på deras skolbioverksamhet

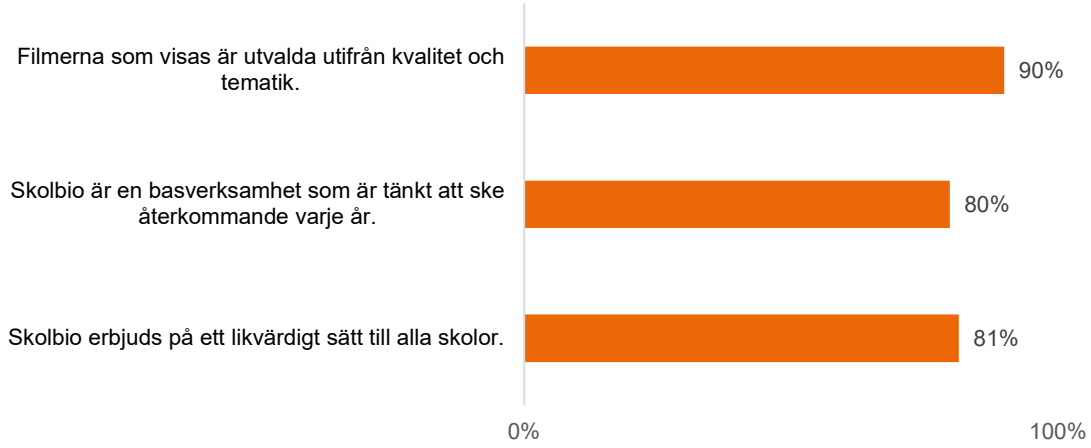

Källa: Filminstitutets skolbioenkät 2020. Svar från 59 kommuner som angett att de arrangerat skolbio 2020

Detta ger bilden av skolbio som en inte helt etablerad verksamhet. Värt att notera är även formuleringen att ”Skolbio erbjuds på ett likvärdigt sätt”. Detta innebär inte med säkerhet att alla elever får skolbio eller med vilken frekvens. Skolorna och lärarna kan erbjudas ett skolbioprogram, men det är inte säkert de väljer att låta sina elever ta del av det. Också här finns en utvecklings-potential.

Kommuner som inte erbjuder skolbio

97 kommuner anger att de inte arrangerade skolbio under 2020. Det motsvarar 61 procent av alla svarande. 54 procent av de kommuner som inte arrangerade skolbio 2020 hade verksamhet föregående år.

Figur 6: Andel kommuner som haft en skolbioverksamhet tidigare år

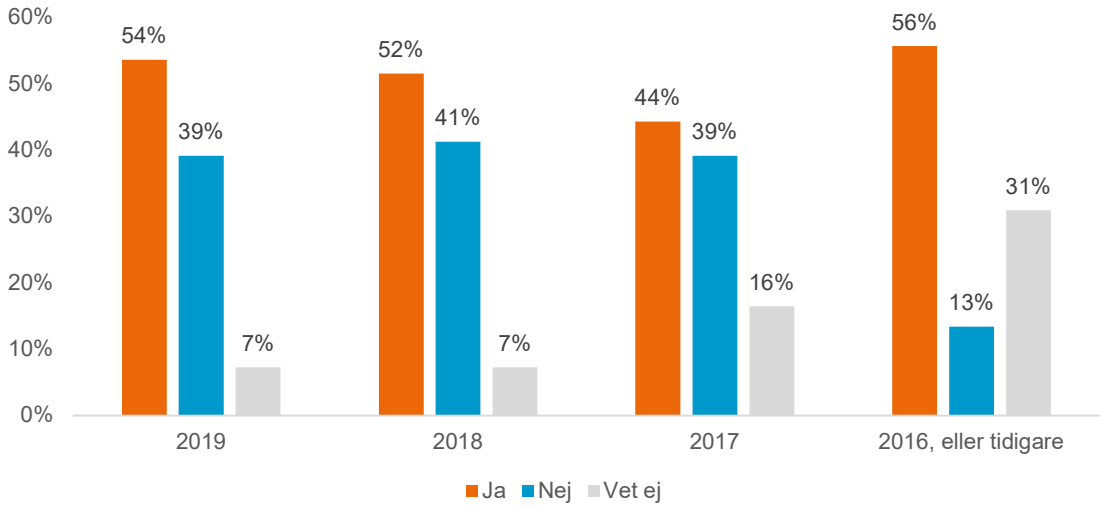

Källa: Filminstitutets skolbioenkät 2020. Svar från 97 kommuner som angett att de inte arrangerat skolbio 2020.

Tidigare år har det främst varit ekonomin som varit anledning till att skolbio ej har anordnats i kommunerna. I skolbioenkäten 2019 var det 44 procent som svarade att ”Ekonomiska möjligheter saknas”. Motsvarande siffra för 2020 ligger på 29 procent. 2020 var det största hindret ”Annat” med 63 procent. Bland de kommuner som svarade ”Annat” så angavs ”Covid” specifikt som kommentar från 55 procent av de svarande.

Figur 7: En eller flera anledningar till att kommunen inte anordnar skolbio

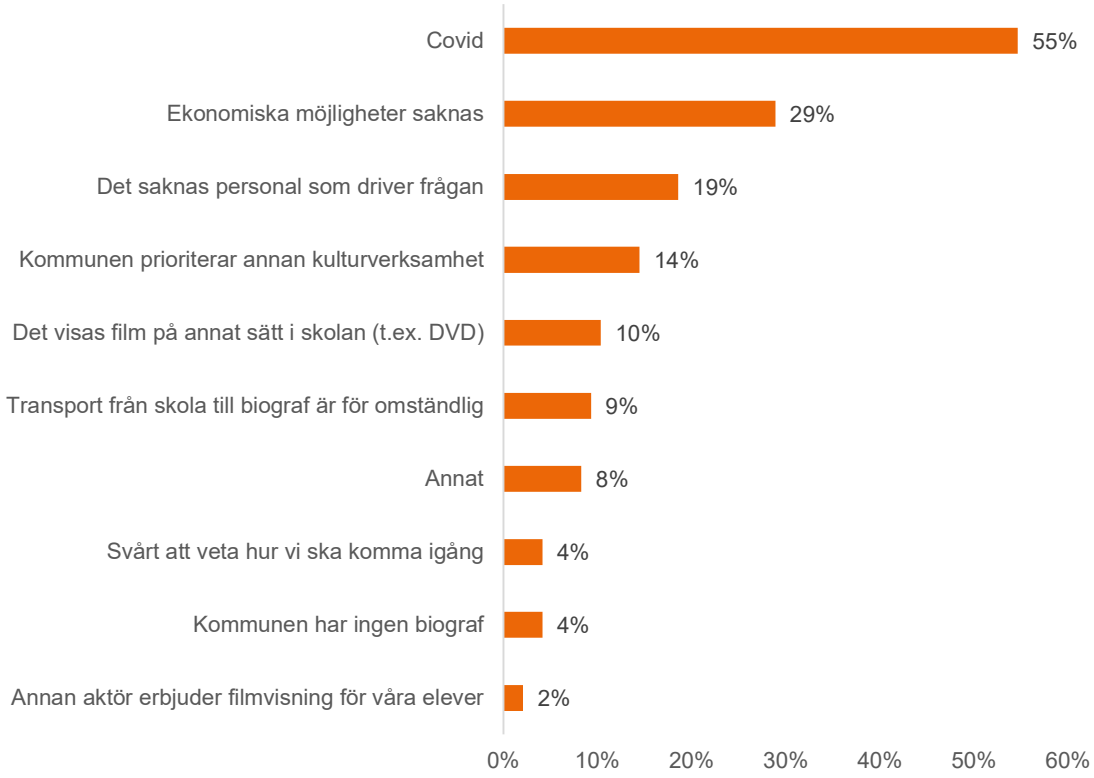

Källa: Filminstitutets skolbioenkät 2020. Svar från 97 kommuner som angett att de inte arrangerat skolbio 2020.

Intresse att starta upp skolbio

Likt förra året så finns det ett stort intresse att starta upp skolbioverksamhet. Det är dock värt att påpeka att en stor del av de svarande på denna fråga i år har haft skolbio föregående år, men varit tvungna att ställa in på grund av pandemin.

Figur 8: Skulle din kommun vara intresserad av att starta upp skolbio om möjligheterna fanns?

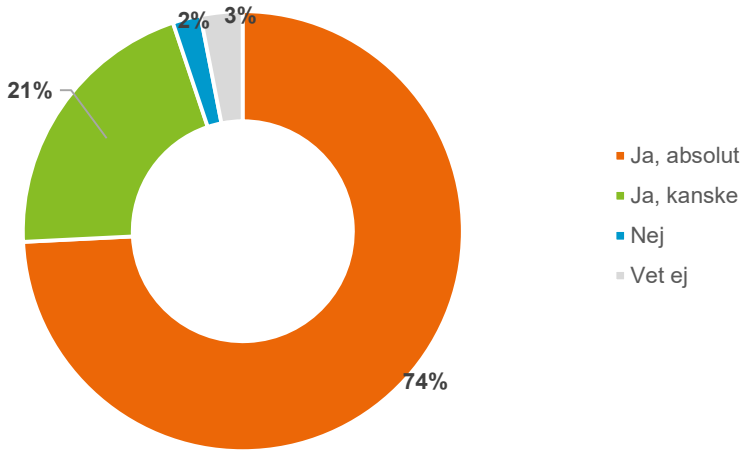

Källa: Filminstitutets skolbioenkät 2020. Svar från 97 kommuner som angett att de inte arrangerat skolbio 2020.

Filmpedagogisk verksamhet

Oavsett om kommunen erbjudit skolbio eller inte under föregående år, fick respondenterna svara på om kommunen erbjuder någon form av filmpedagogisk verksamhet till skolorna, bortsett från skolbio. Den vanligaste formen av filmpedagogisk verksamhet är filmhandledning i samband med filmvisning, vilket erbjuds i 61 procent av kommunerna, vilket bekräftar att film också visades i klassrum eller streamades hemifrån under pandemin.

Figur 9: Filmpedagogisk verksamhet som kommunerna erbjuder

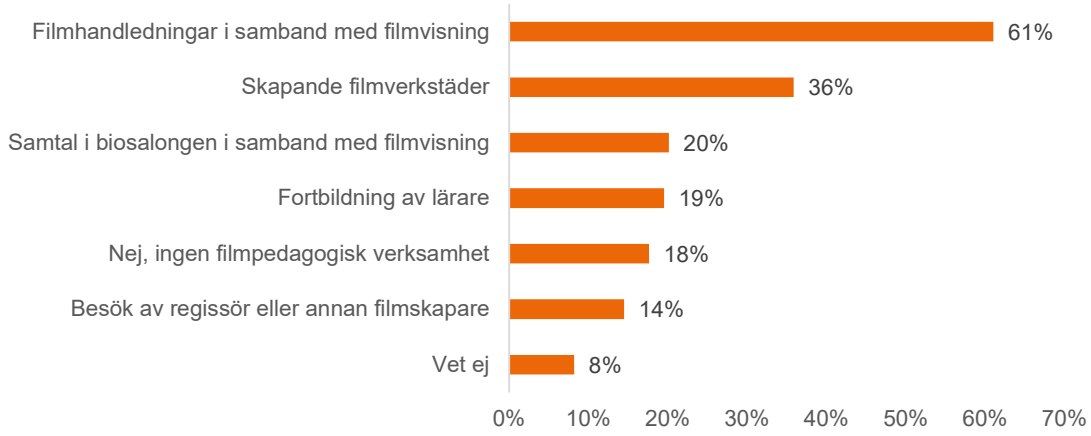

Källa: Filminstitutets skolbioenkät 2020. Svar från de 159 kommuner som deltagit i enkäten.

Finansiering

Finansieringen av skolbioverksamheten varierar. 90 procent anger kommunala medel, men dessa kompletteras i många fall av annan finansiering. Det är till exempel inte ovanligt att skolorna betalar en avgift, eller att skolbioverksamheten får stöd från Filminstitutet till filmkulturell verksamhet för barn och unga, från regionen eller från Kulturrådets Skapande skola-bidrag. 39 procent angav enbart kommunal finansiering.

Figur 10: Finansiering av skolbio

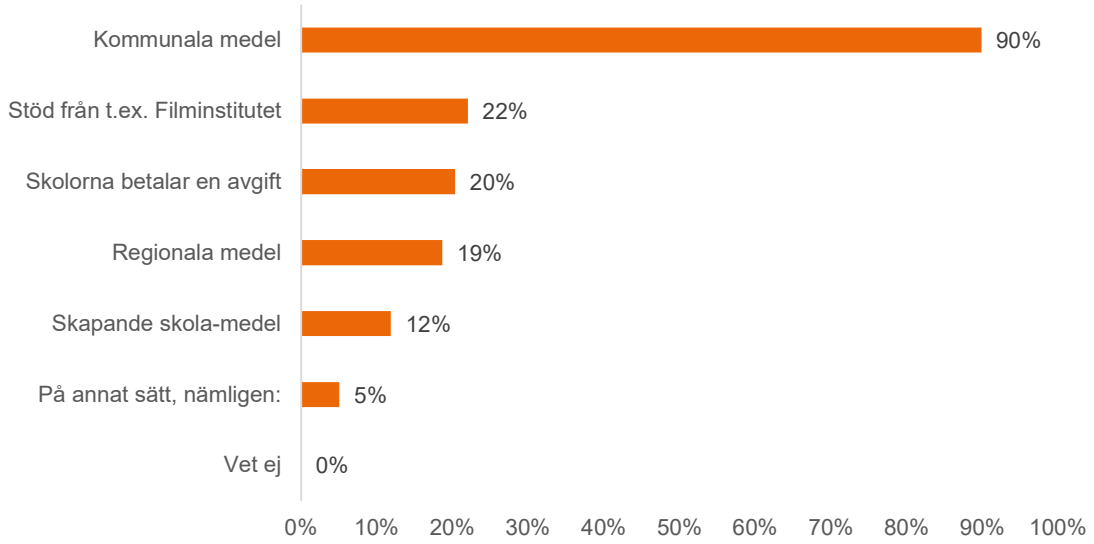

Källa: Filminstitutets skolbioenkät 2020. Svar från de 59 kommuner som arrangerat skolbio 2020.

Transporten till och från biografen är många gånger en minst lika hög kostnad som för biograf- och filmhyra. Utgiften beror förstås på avståndet mellan skolan och biografen, i vissa fall kan eleverna promenera till skolbio. Skillnaderna riskerar att skapa ojämlika förutsättningar, men i en majoritet av kommunerna verkar det finnas centrala medel som överbryggar skolornas olika behov av transport. Samtidigt medfinansieras transporterna också av projektmedel eller av skolorna själv i vissa kommuner. 37 procent av kommunerna som besvarade enkäten angav enbart kommunala medel som finansiering.

Figur 11: Finansiering av transporter till skolbion

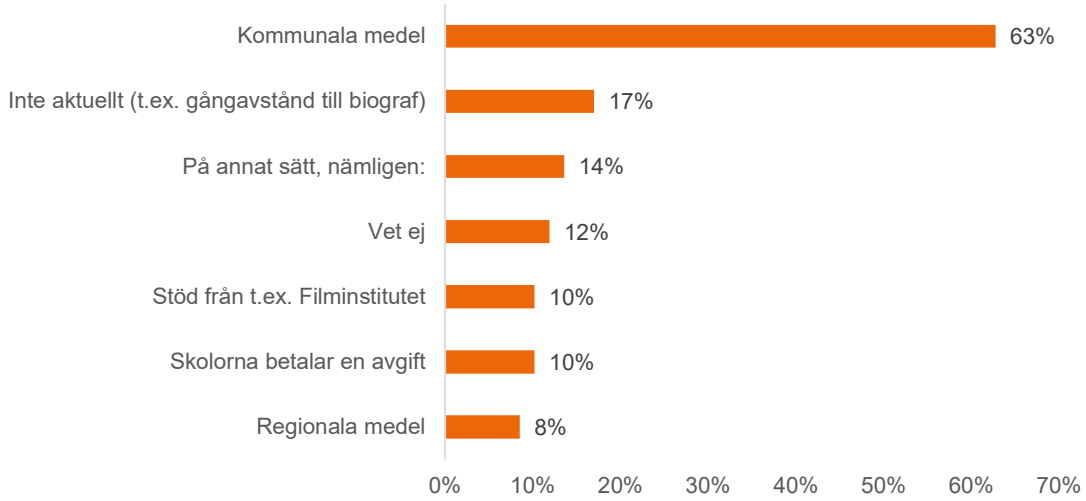

Källa: Filminstitutets skolbioenkät 2020. Svar från de 59 kommuner som arrangerat skolbio 2020.

Filmutbudet

Förra året skickade 84 kommuner in titel- och besöksstatistik i anslutning till skolbioenkäten. En del kommuner uppskattar antalet besök med en schablon, till exempel för klass eller årskurs, andra med exakt besöksantal. I år har 48 kommuner har bidragit med besöksstatistik av totalt 52 som angav att de för statistik. Det motsvarar 81 procent av de som arrangerat skolbio under 2020. Statistiken visar att 148 unika titlar har visats under året, att jämföra med 288 titlar 2019. Sammanställningen visar på en bred variation av filmer från olika delar av världen. De största andelarna har europeisk och svensk film, vilket visar att skolbio fungerar som ett komplement till den dominans som nordamerikansk film annars har i ungas filmkonsumtion.

Figur 12: Ursprung världsdel & Sverige för filmer som visats på skolbio

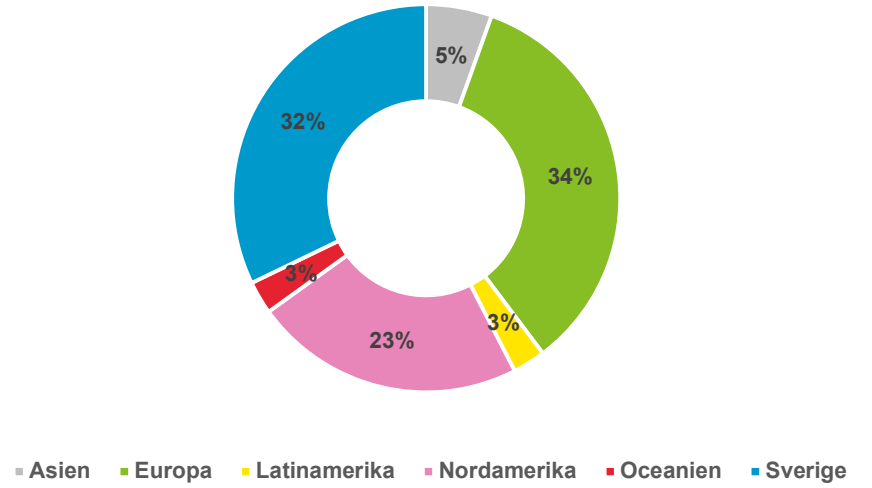

Källa: Besöksstatistik för skolbio 2020. Svar från 48 kommuner. Baserat på 145 identifierade titlar.

Totalt har de 48 kommunerna rapporterat in 56 337 besök fördelat på 782 visningar. I skolbioenkäten för 2019 var motsvarande siffror 198 135 besök fördelade på 1 827 visningar. Detta motsvarar en minskning på 72 procent i antal besök mot 2019. Snittet var 72 besökare per visning 2020 i jämförelse med 108 personer 2019.

Den mest visade och besökta skolbiofilmen 2020 var den brasilianska animerade filmen *Tito och fåglarna*. I filmen sprids en sjukdom, ”utbrottet”, som endast kan övervinnas av gemenskapen mellan alla människor. Ett tema som var högst aktuellt under pandemiåret 2020.

Tabell 2: Titlar med flest antal besök

Titel	Antal visningar	Antal besök	Produktionsland
Tito och fåglarna	52	3 777	Brasilien
Taiki	20	2 018	Nederländerna
Förfärliga snömannen	13	1 998	USA
Schindler´s list	19	1 996	USA
Rum 213	12	1 975	Sverige
Binti	37	1 634	Belgien
Stora galaxer äter stjärnor	28	1 559	Sverige
Halvdan Viking	18	1 438	Sverige
Supa Modo	10	1 353	Tyskland
Osynliga Sue	8	1 194	Tyskland
Sune vs Sune	8	1 189	Sverige
Gordon & Paddy	12	1 155	Sverige
Upp i det blå	16	1 080	Sverige
Kungen av Atlantis	5	1 009	Sverige
Sameblod	6	970	Sverige

Giraffens cykel	**5**	**931**	**Sverige**
Flykten från DDR	**13**	**920**	**Tyskland**
Till Drömmarns Land	**11**	**860**	**Sverige**
Fight Girl	**11**	**856**	**Nederländerna**
Vem lurar Alfons	**3**	**821**	**Norge**

Källa: Besöksstatistik för skolbio 2020. Svar från 48 kommuner.

Bilagor

Tabell 3: Samtliga kommuner som deltagit i enkäten

Kommun	Region	Kommun	Region	Kommun	Region
Ale	VGR	Hedemora	Dalarna	Lidköping	VGR
Alvesta	Kronoberg	Helsingborg	Skåne	Ljusdal	Gävleborg
Arboga	Västmanland	Hjo	VGR	Luleå	Norrbotten
Arvika	Värmland	Hudiksvall	Gävleborg	Lund	Skåne
Avesta	Dalarna	Hultsfred	Kalmar	Lysekil	VGR
Berg	Jämtland Härjedalen	Hylte	Halland	Malmö	Skåne
Boden	Norrbotten	Håbo	Uppsala	Mark	VGR
Bollnäs	Gävleborg	Hällefors	Örebro	Mellerud	VGR
Borlänge	Dalarna	Härjedalen	Jämtland Härjedalen	Mora	Dalarna
Borås	VGR	Härnösand	Västernorrland	Motala	Östergötland
Dals-Ed	VGR	Härryda	VGR	Munkedal	VGR
Dorotea	Västerbotten	Hässleholm	Skåne	Mönsterås	Kalmar
Eda	Värmland	Högsby	Kalmar	Nacka	Stockholm
Emmaboda	Kalmar	Höör	Skåne	Norberg	Västmanland
Enköping	Uppsala	Jokkmokk	Norrbotten	Nordanstig	Gävleborg
Eskilstuna	Sörmland	Järfälla	Stockholm	Norrköping	Östergötland
Eslöv	Skåne	Jönköping	Jönköping	Norrtälje	Stockholm
Essunga	VGR	Kalmar	Kalmar	Norsjö	Västerbotten
Fagersta	Västmanland	Karlsborg	VGR	Nybro	Kalmar
Falun	Dalarna	Karlshamn	Blekinge	Nässjö	Jönköping
Finspång	Östergötland	Karlskrona	Blekinge	Ockelbo	Gävleborg
Forshaga	Värmland	Karlstad	Värmland	Orsa	Dalarna
Gotland	Gotland	Katrineholm	Sörmland	Orust	VGR
Grums	Värmland	Kiruna	Norrbotten	Oskarshamn	Kalmar
Grästorp	VGR	Klippan	Skåne	Ovanåker	Gävleborg
Gullspång	VGR	Knivsta	Uppsala	Pajala	Norrbotten
Gällivare	Norrbotten	Kramfors	Västernorrland	Partille	VGR
Gävle	Gävleborg	Kristianstad	Skåne	Perstorp	Skåne
Göteborg	VGR	Kristinehamn	Värmland	Ragunda	Jämtland Härjedalen
Götene	VGR	Kungsbacka	Halland	Sala	Västmanland
Hagfors	Värmland	Kungälv	VGR	Salem	Stockholm
Hallsberg	Örebro	Köping	Västmanland	Sandviken	Gävleborg
Hallstahammar	Västmanland	Landskrona	Skåne	Sigtuna	Stockholm
Halmstad	Halland	Laxå	Örebro	Simrishamn	Skåne
Hammarö	Värmland	Lekeberg	Örebro	Sjöbo	Skåne
Heby	Uppsala	Lessebo	Kronoberg	Skara	VGR

Kommun	Region	Kommun	Region	Kommun	Region
Skellefteå	Västerbotten	Timrå	Västernorrland	Vänersborg	VGR
Skinnskatteberg	Västmanland	Tjörn	VGR	Vännäs	Västerbotten
Smedjebacken	Dalarna	Torsby	Värmland	Värnamo	Jönköping
Sollentuna	Stockholm	Torsås	Kalmar	Västerås	Västmanland
Solna	Stockholm	Tranemo	VGR	Växjö	Kronoberg
Stockholm	Stockholm	Trollhättan	VGR	Ystad	Skåne
Storfors	Värmland	Täby	Stockholm	Ånge	Västernorrland
Storuman	Västerbotten	Uddevalla	VGR	Åsele	Västerbotten
Strängnäs	Sörmland	Umeå	Västerbotten	Älvdalen	Dalarna
Strömstad	VGR	Upplands-Bro	Stockholm	Öckerö	VGR
Sundbyberg	Stockholm	Uppsala	Uppsala	Örebro	Örebro
Sundsvall	Västernorrland	Vaggeryd	Jönköping	Östersund	Jämtland Härjedalen
Svenljunga	VGR	Valdemarsvik	Östergötland	Österåker	Stockholm
Säffle	Värmland	Vallentuna	Stockholm	Östhammar	Uppsala
Södertälje	Stockholm	Vansbro	Dalarna	Östra Göinge	Skåne
Sölvesborg	Blekinge	Vaxholm	Stockholm		
Tidaholm	VGR	Vimmerby	Kalmar		
Tierp	Uppsala	Vingåker	Sörmland		